Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Pirkanmaan ELY-keskuksen lausunto U 72/2023 vp

Ympäristövaliokunta 30.11.2023

Mika Heinonen
Johtava lakimies

Pirkanmaan ELY-keskuksesta

Pirkanmaan ELY-keskus valvoo tuottajavastuun valtakunnallisena viranomaisena tuottajavastuuta koskevien säännösten noudattamista (jätelaki 25 §).

Tehtävässään Pirkanmaan ELY-keskus mm.

- ratkaisee tuottajien ja tuottajayhteisöjen tuottajarekisteröintiä koskevat hakemukset,
- tuottajavastuun toteutumisen valvonta ja toimialan ohjaus,
- kerää ja ilmoittaa EU:lle säädösten edellyttämät seurantatiedot,
- toimii tuottajarekisterin rekisterinpitäjänä.

Komission 13.7.2023 antamalla ajoneuvojen kiertotaloutta koskevalla asetusehdotuksella on siten erityistä merkitystä Pirkanmaan ELY-keskuksen viranomaistoiminnalle sen vastatessa koko Suomen tuottajavastuuvalvonnasta.

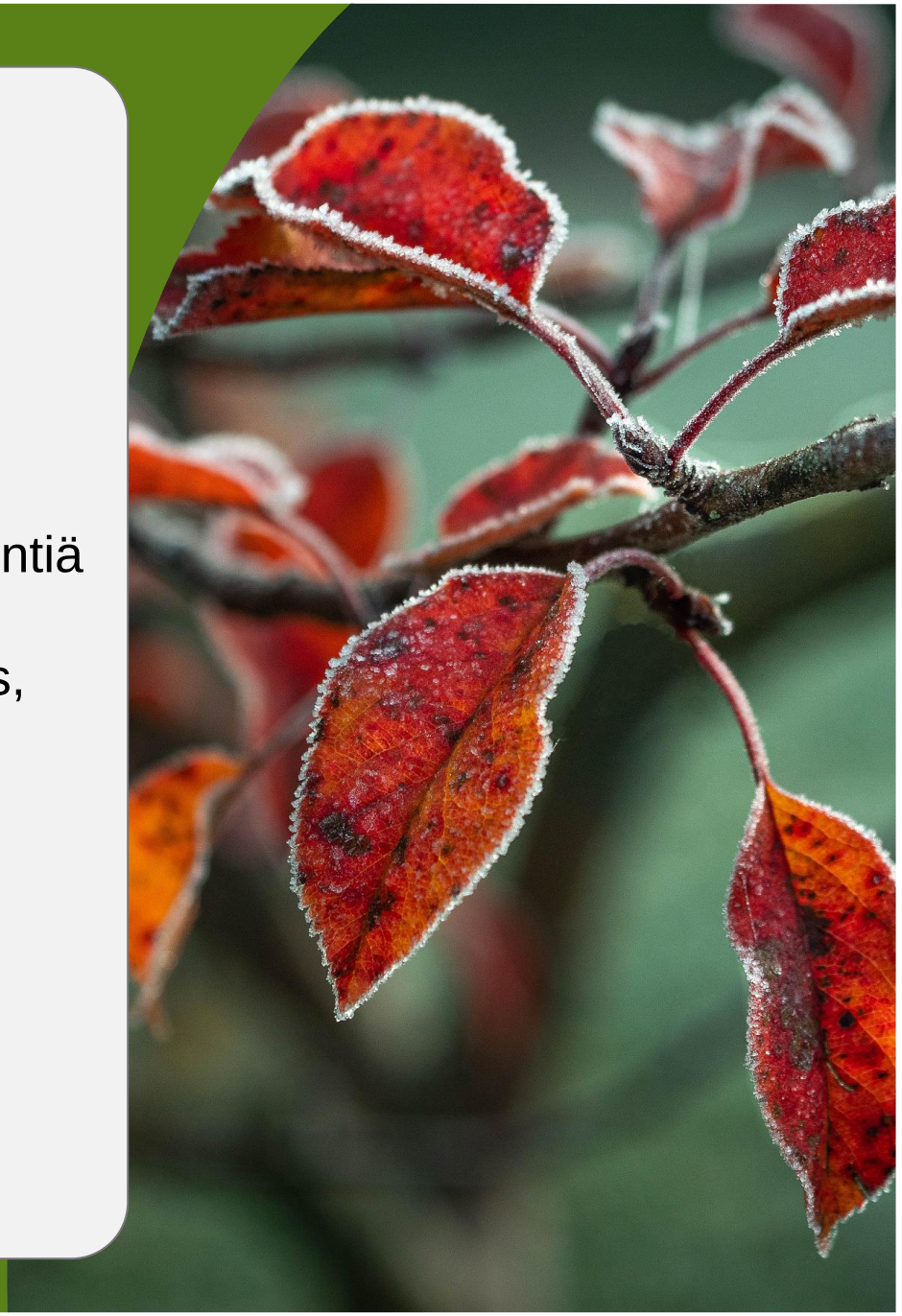

Pirkanmaan ELY-keskus nostaa puheenvuorossaan esiin seuraavat kokonaisuudet:

1. Tuottajayhteisössä mukana olevat tahot.

2. Ajoneuvojen elinkaaren kokonaistarkastelu johtaa kiertotalouden parempaan toteutumiseen ja positiivisten ympäristövaikutusten saavuttamiseen. Uudet ajoneuvoluokat perusteltuja.

3. Tuottajavastuullisen tahon määrittely jäsenvaltiotasolla. Yhdellä ajoneuvolla vain yksi tuottajavastuullinen taho.

4. Riittävä kansallinen liikkumavara turvattava

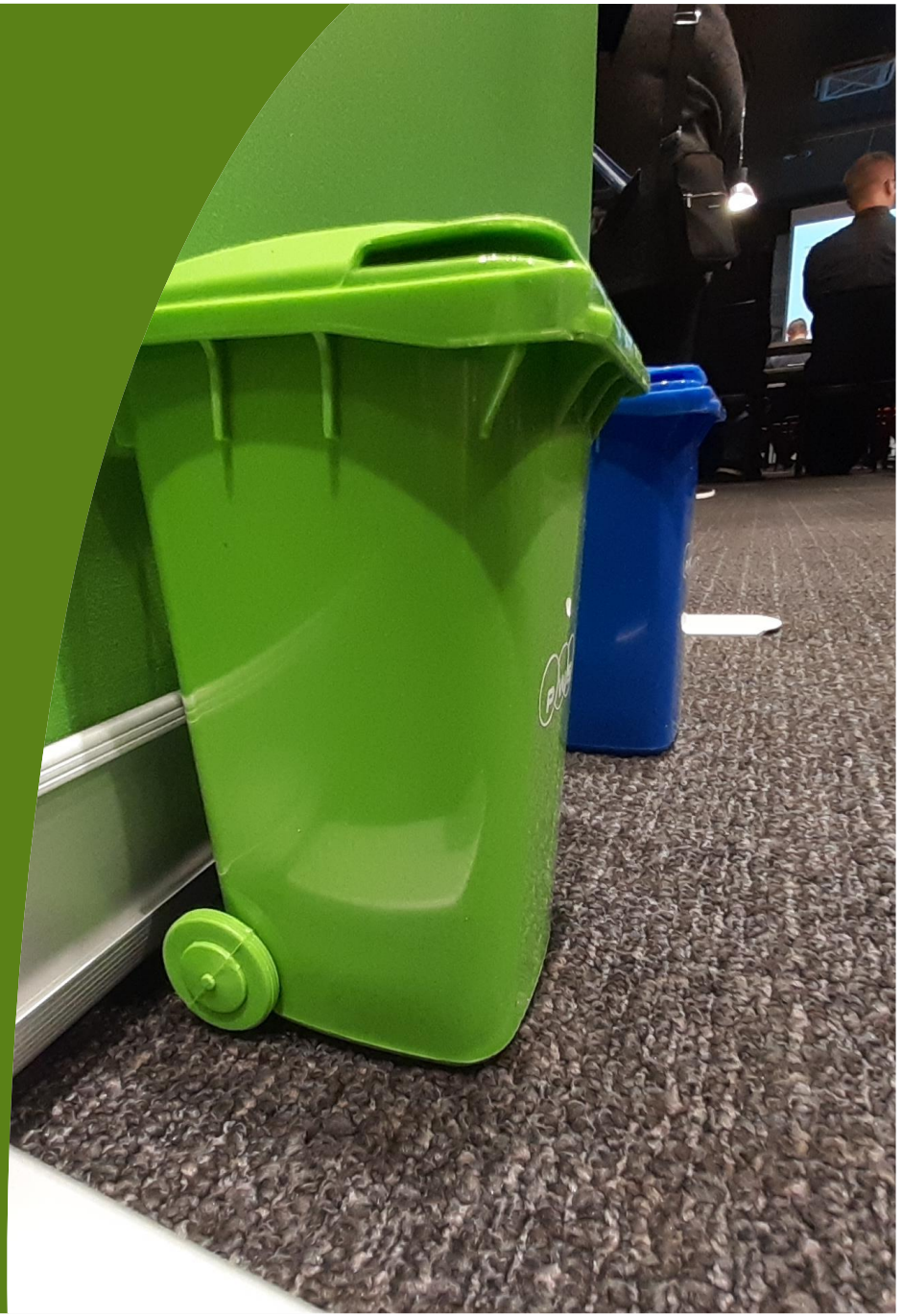

1 Tuottajayhteisöjen kokoonpano

Jätehuoltotoimijoiden roolit ja vastuut tuottajavastuun täytäntöönpanossa tulee määritellä selkeästi.

Pirkanmaan ELY-keskus pitää tärkeänä, että tuottajilla on vahva vaikutusvalta tuottajavastuuvelvoitteiden kollektiivisessa toimeenpanossa – ei muilla. Jätelain mukaan tuottajayhteisöön voi kuulua vain tuottajia.

Pirkanmaan ELY-keskus pitää erittäin suurena heikennyksenä sitä asetus-ehdotuksen artiklaan 18(4) sisältyvää määräystä, jonka mukaan tuottajayhteisössä pitää olla tasavertaisesti edustettuna tuottajat ja jätehuoltotoimijat (operaattorit). Muutos johtaa todennäköisesti merkittäviin intressiristiriitoihin tuottajien ja jätehuoltotoimijoiden välillä.

Mikäli tavoiteltu yhteistyön toimivuutta ja avointa tietojenvaihtoa, paremmin tarkoitukseen soveltuisi yhteistöryhmän perustaminen. Tällainen on jo olemassa: tuottajavastuujärjestelmien yhteistyöryhmä (JäteL 66 c §, perustuu jätedirektiiviin). Lisäksi romuajoneuvoalalla toimii ELV-ryhmä, joka yhdistää jätealan toimijat.

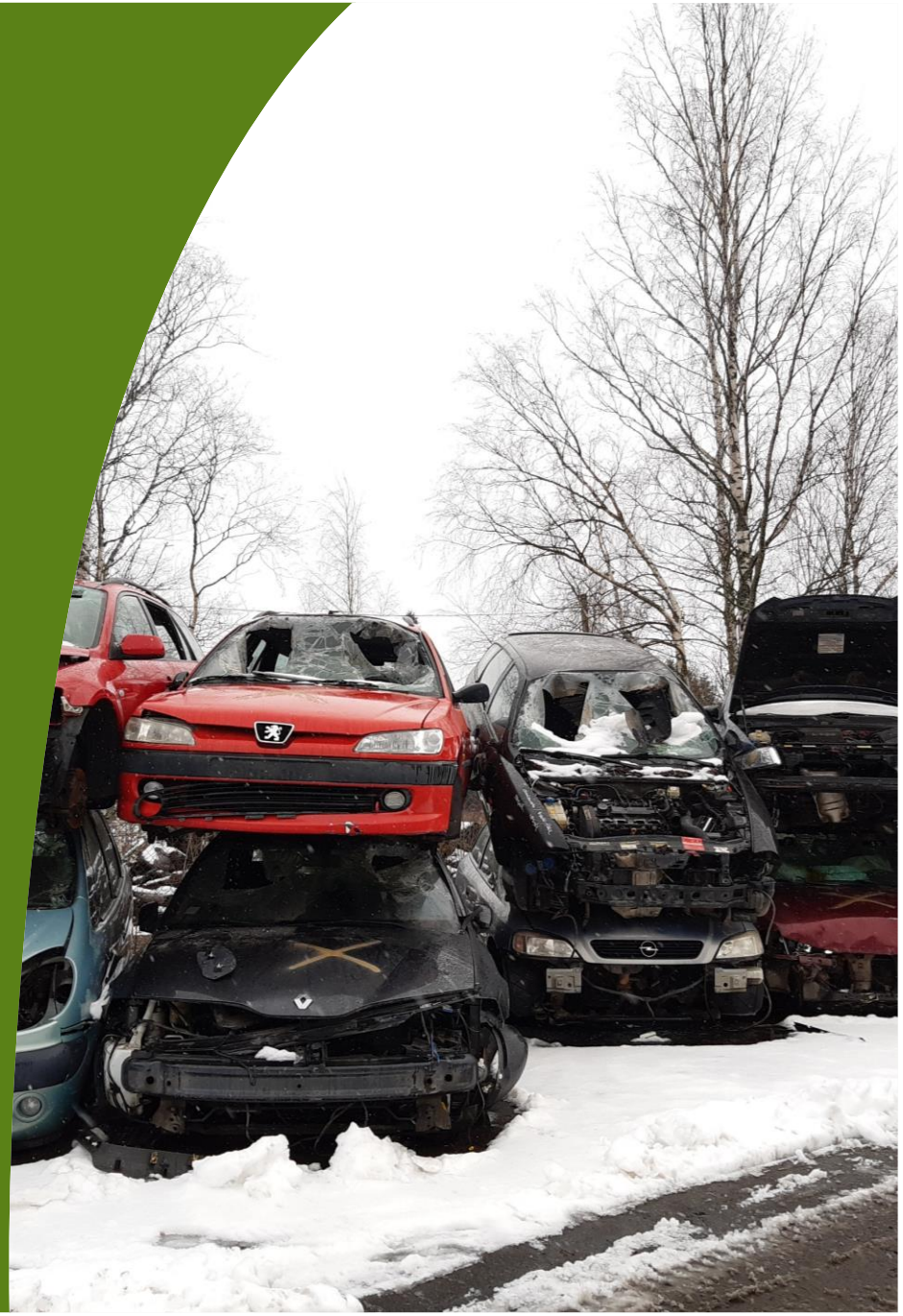

2 Kiertotalouden edistäminen ja elinkaariajattelu

Pirkanmaan ELY-keskus kannattaa, että

a) ajoneuvojen elinkaarta on tarkasteltu kokonaisuutena sekä pyritään suunnitelmallisemman toiminnan kautta aiempaan parempaan kiertotalouteen ja haitallisten ympäristövaikutusten minimointiin.

b) ehdotuksessa esitetään laajennettavaksi tuottajavastuun soveltamisalaa uusiin ajoneuvoluokkiin:
   - moottoripyöriin,
   - kuorma-autoihin ja
   - linja-autoihin.

a) ehdotuksessa on esitetty lisävelvoitteita uudelleenkäytön edistämiseksi ja ympäristöhaittojen vähentämiseksi sekä muoville 30 % erilliskierrätystavoite.

3 Tuottajavastuun määrittely ja rekisterit

Pirkanmaan ELY-keskus pitää erityisen hyvänä U-kirjelmään kirjattuja vaateita tuottajavastuun määrittelyistä:

- Tuottajavastuu ja vastuullinen taho tulee määritellä selkeästi siten, että jokaisella ajoneuvolla olisi vain yksi tuottajavastuullinen taho.
- Tuottajavastuullinen taho tulee määritellä nykyisen lainsäädännön mukaisesti jäsenvaltiotasolla
- Tuottajavastuullisen tulisi olla maahantuoja, joka on tuonut ajoneuvon jäsenvaltioon, jossa siitä on tullut romuajoneuvo

→ Artikla 22 muodostuu käytännössä ongelmalliseksi, koska se näyttäisi mahdollistavan samanaikaisen tuottajavastuun kahdessa eri valtiossa ja esimerkiksi suomalainen tuottaja olisi vastuussa ajoneuvon jätehuoltokustannuksista paitsi Suomessa myös Saksassa, jos ajoneuvosta tulee siellä romuajoneuvo.

(Artikla 17) Kansallisen rekisterin tulisi sisältää linkin muiden jäsenvaltioiden vastaaviin rekistereihin. Parempi olisi, että komissio ylläpitäisi itse sivustoa, jossa linkit olisivat. Suomi on usean muun jäsenvaltion tukemana ehdottanut komission ylläpitämän sivuston perustamista.

4 Kansallinen liikkumavara

Tuottajavastuuta koskevat säännökset tulisi muotoilla riittävän yleiseksi, että niiden toteutukseen jää kansallisista liikkumavaraa.

Tämä tärkeää erityisesti hallinnollisten menettelyjen sujuvan etenemisen varmistamiseksi sekä rikkomusten seuraavien tehokkaiden tehosteiden ja seuraamuksien kannalta.

Säädöksellä tulisi olla myös ympäristöoikeusperusta (SEUT 192 (1) artikla).

Ehdotetaan säädettäväksi, että ajoneuvoa ei voisi rekisteröidä Suomessa, jos sen tuottajavastuuta ei ole hoidettu.

Yhteenveto: keskeiset johtopäätökset

1. Pirkanmaan ELY-keskus katsoo ongelmalliseksi artiklassa 18(4) säädettyä, jonka mukaan jätehuolto-operaattorit otettaisiin mukaan tuottajayhteisön hallintoelimiin.

2. Pirkanmaan ELY-keskus kannattaa asetusehdotuksen kantavaa ajatusta, jonka mukaan ajoneuvojen elinkaarta tarkastellaan kokonaisuutena ja suunnitelmallisuuden avulla pyritään kiertotalouden parempaan toteutumiseen ja positiivisten ympäristövaikutusten saavuttamiseen. Uusien ajoneuvoluokkien mukaan ottaminen on perusteltua.

3. Pirkanmaan ELY-keskus kannattaa U-kirjelmässä esitettyä, jonka mukaan tuottajavastuullinen taho tulee määritellä nykyisen lainsäädännön mukaisesti jäsenvaltiotasolla ja suhtautuu varauksella EU-tasoiseen tuottajavastuullisen määrittelyyn. Yhdellä ajoneuvolla voi olla kerrallaan vain yksi tuottajavastuullinen taho.

4. Pirkanmaan ELY-keskus pitää perusteltuna, että asetuksen tuottajavastuuta koskevat säännökset tulisi muotoilla riittävän yleiseksi, että niiden toteutukseen jää kansallisista liikkumavaraa mm. hallinnollisten sanktioiden mahdollistamiseksi

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Kiitos!

Mika Heinonen
Johtava lakimies, varatuomari
mika.heinonen@ely-keskus.fi
Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus